

Věc C-329/19

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

23. dubna 2019

Předkládající soud:

Tribunale di Milano (Itálie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

1. dubna 2019

Žalobce:

Condominio di Milano

Žalovaná:

Eurothermo SpA

Předmět původního řízení

Námítka ze strany společenství vlastníků jednotek proti příkazu k zaplacení určitých částek hospodářskému subjektu, a to spolu s napadením smluvního ujednání týkajícího se výše úroků z prodlení, která byla ze strany společenství vlastníků jednotek považována za „zneužívající“.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Výklad pojmu „spotřebitel“ uvedený v čl. 2 písm. b) směrnice 93/13/EHS ve vztahu k možnosti zahrnout do něj „společenství vlastníků jednotek“, jak je upraveno v italském právním řádu, pokud společenství vlastníků jednotek uzavírá smlouvu pro účely nesouvisející s profesní činností a nachází se v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli.

Článek 267 SFEU.

Předběžná otázka

Brání pojem „spotřebitel“, jak je přijat směrnicí 93/13/EHS, kvalifikaci subjektu (jako je společenství vlastníků jednotek v italském právním řádu), který nelze podřadit pod pojem „fyzická osoba“ ani „právní osoba“, pokud tento subjekt uzavírá smlouvu pro účely nesouvisející s profesní činností a nachází se v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, a to jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, jako spotřebitele?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

- Článek 2 písm. b), článek 6 směrnice 93/13/EHS a článek 1 písm. e) přílohy této směrnice.
- Bod 13 odůvodnění a čl. 2 bod 1 směrnice 2011/83/EU.

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

A) Procesní ustanovení

Legislativní nařízení č. 28/2010, kterým se provádí článek 60 zákona č. 69 ze dne 18. června 2009 o mediaci k urovnávání občanských a obchodních sporů:

Článek 11: „1. *Pokud je dosaženo smírné dohody, mediátor vyhotoví zápis, jehož přílohou je znění samotné dohody (...)*“.

Článek 12: „1. *Jsou-li všechny strany účastníci se mediace zastoupeny advokátem, představuje dohoda, která je podepsána stranami a jejich advokáty, exekuční titul (...). Advokáti osvědčují a potvrzují soulad dohody s kogentními ustanoveními a veřejným pořádkem (...)*“.

Článek 480 odst. 1 občanského soudního řádu: „*Příkaz spočívá ve výzvě ke splnění povinnosti vyplývající z exekučního titulu ve lhůtě nejméně deseti dnů (...), s upozorněním, že v případě nesplnění bude přistoupeno k nucenému výkonu rozhodnutí*“.

B) Hmotněprávní ustanovení

Ochrana spotřebitele

Legislativní nařízení č. 206/2005, takzvaný „spotřebitelský zákoník“ (který provádí zejména směrnici 93/13/EHS):

- Článek 3 odst. 1 písm. a): definuje spotřebitele jako fyzickou osobu, která jedná za účelem, který nespadá do rámce podnikatelské, obchodní, řemeslné nebo profesní činnosti, kterou tato osoba případně vykonává.

- Článek 33 odst. 2 písm. f): za „zneužívající“ jsou považována, dokud není prokázán opak, ujednání, která spotřebiteli v případě neplnění nebo opožděného plnění ukládají povinnost zaplatit zjevně nepřiměřenou částku z titulu náhrady škody, smluvní pokuty nebo jiného rovnocenného titulu.

- Články 1341 a 1342 občanského zákoníku, které se týkají všeobecných smluvních podmínek a způsobů jejich podepisování.

Právní úprava „společenství vlastníků jednotek“ obsažená v občanském zákoníku

Článek 1117a: společenství vlastníků jednotek existuje v případě, že „několik bytových jednotek nebo několik budov (...) má společné části podle článku 1117“.

Článek 1117: všechny části budovy nezbytné pro společné užívání - například pozemek, na kterém budova stojí, základy, nosné trámy, střechy, schodiště, vstupní brány, prostory pro společné služby, výtahy - jsou předmětem společného vlastnictví vlastníků jednotlivých bytových jednotek budovy (takzvané „bytové spoluvlastnictví“).

Správa výše uvedených společných částí je uskutečňována prostřednictvím shromáždění vlastníků jednotek a správce společenství vlastníků jednotek.

Článek 1135: shromáždění vlastníků jednotek mimo jiné zajišťuje jmenování správce, schvalování odhadu nezbytných výdajů v průběhu roku a související rozdělení mezi spoluvlastníky; rozhodnutí o mimořádných údržbářských pracích a inovacích, přičemž povinně vytváří zvláštní fond ve výši částek odpovídajících údržbářským pracím a inovacím.

Článek 1130: správce je povinen: plnit usnesení shromáždění, každoročně jej svolávat za účelem schválení účetní uzávěrky společenství vlastníků jednotek (...) a dbát na dodržování stanov společenství vlastníků jednotek; regulovat užívání společných částí (...) tak, aby měl každý spoluvlastník zajištěno co nejlepší užívání; vybírat příspěvky a hradit nezbytné výdaje za běžnou údržbu společných částí budovy a za společné služby.

Článek 1129: správce je rovněž povinen „převést částky přijaté z jakéhokoli titulu od spoluvlastníků nebo třetích osob, jakož i částky z jakéhokoli titulu poskytnutých jménem společenství vlastníků jednotek, na konkrétní běžný účet vedený pro společenství vlastníků jednotek“.

Článek 1131: správce zastupuje společenství vlastníků jednotek a může podat žalobu na ochranu jeho zájmů jak proti spoluvlastníkům, tak proti třetím osobám, anebo může být žalován za jakékoli jednání týkající se společných částí budovy.

Článek 1133: opatření přijatá správcem v rámci jeho pravomocí jsou „pro spoluvlastníky závazná“.

Článek 2659: společenství vlastníků jednotek má své vlastní daňové identifikační číslo, které musí být uvedeno na listinách případně zapsaných do katastru nemovitostí.

Článek 71a ustanovení provádějících občanský zákoník (která jsou připojena k tomuto zákoníku): k výkonu funkce správce společenství vlastníků jednotek jsou nezbytné určité osobní požadavky, jako je požívání občanských práv a neexistence trestních odsouzení za některé trestné činy, a určité profesní požadavky týkající se vzdělání, účasti na školení pro správce společenství vlastníků jednotek a související udržovací školení. Funkci správce společenství vlastníků jednotek může vykonávat také společnost.

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Condominio di Milano [společenství vlastníků jednotek v Miláně] (dále jen „SVJ Milano“) obdrželo příkaz, kterým jej společnost Eurothermo SpA (dále jen „Eurothermo“) vyzvala k platbě ve výši 21 025,43 eur z titulu úroků z prodlení.
- 2 Podobná výše úroků byla stanovena ve všeobecných podmínkách smlouvy původně uzavřené mezi stranami, které připravila společnost Eurothermo a které SVJ Milano přijalo, a byla výslovně uvedena v následné mediační dohodě, kterou tyto strany zastoupené příslušnými advokáty podepsaly dne 14. listopadu 2014. Na základě této dohody měla být částka, kterou SVJ Milano mělo zaplatit společnosti Eurothermo - odpovídající jistině ve výši 71 392,31 eur navýšené o úroky ve výši 15 648,62 eur vypočítané až do dne uzavření výše uvedené dohody - zaplacen v jednotlivých měsíčních splátkách ve výši 5 000 eur. Mediační dohoda stanovila výpočet úroků z prodlení podle původní smlouvy, ve které byla sjednána sazba ve výši 9,25% (vyšší než zákonná sazba) a příslušné vyrovnání k okamžiku konečného zůstatku.
- 3 Následně SVJ Milano zajistilo úhradu splatných splátek až do zaplacení plné částky jistiny a části úroků, jak byly stanoveny v mediační dohodě. Po nezaplacení splátky splatné v únoru 2016 však společnost Eurothermo doručila SVJ Milano předmětný příkaz, přičemž jej vyzvala k platbě částky ve výši 21 025,43 eur z titulu úroků z prodlení, vypočtených ve výši 9,25% a za období od 1. ledna 2011 (datum uzavření původní smlouvy) do 17. února 2016 (datum, kdy došlo k nezaplacení splátky).
- 4 Proti tomuto příkazu podalo SVJ Milano námitky k předkládajícímu soudu.

Základní argumenty účastníků původního řízení

- 5 Mezi účastníky řízení je nesporné, že SVJ Milano zaplatilo celou částku splatnou z titulu jistiny, zatímco je mezi nimi sporné to, zda jsou splatné další částky z titulu úroků z prodlení za období následující po mediační dohodě ze dne 14. listopadu 2014.

- 6 SVJ Milano totiž uvádí, že tato dohoda vedla k novému závazku, který nahradil závazek, který byl předmětem původní smlouvy, což vedlo k tomu, že společnost Eurothermo nemohla požadovat úroky vyšší než úroky, které byly s konečnou platností vypočteny ke dni uzavření mediační dohody a které byly v této dohodě uvedeny, a to ve výši 15 648,62 eur po odečtení části úroků, které SVJ Milano již zaplatilo v měsíčních splátkách uhrazených po této dohodě.
- 7 SVJ Milano rovněž uvádí, že je vůči této společnosti v postavení spotřebitele a v důsledku toho předkládacímu soudu navrhuje, aby prohlásil ujednání původní smlouvy, které je převedeno do mediační dohody a které se týká sporných úroků z prodlení, za „zneužívající“.
- 8 Eurothermo v tomto ohledu uvádí, že pro účely rozhodnutí není relevantní ověřit případné postavení SVJ Milano jako spotřebitele, neboť v každém případě by i tak nebyla dotčena možnost stran sjednat úroky z prodlení ve vyšší sazbě než je zákonná sazba.
- 9 Tato společnost dále uvádí, že smluvní ujednání týkající se úroků bylo předmětem dvojího podpisu SVJ Milano, jak je stanoveno v článcích 1341 a 1342 občanského zákoníku. Konečně sazba úroků z prodlení sjednaná v tomto ujednání (9,25%) nemůže být považována za zneužívající, neboť použitelná zákonná úroková sazba je ve výši 8 %.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Předkládající soud má za to, že sporné ujednání je „zneužívající“ ve smyslu právní úpravy na ochranu spotřebitele (zejména čl. 33 odst. 2 legislativního nařízení č. 206/2005).
- 11 Nutným požadavkem pro dospění k podobnému závěru je však možnost kvalifikovat společenství vlastníku jednotek jako „spotřebitele“.
- 12 V tomto ohledu předkládající soud nejprve uvádí, že ve vnitrostátním právu, při neexistenci definice vyjádřené v občanském zákoníku, je právní povaha společenství vlastníků jednotek předmětem protichůdných směrů v judikatuře Corte Suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud).
- 13 Podle tradičního směru se jedná o řídicí subjekt postrádající právní subjektivitu, která je odlišná od právní subjektivity spoluvlastníků.
- 14 Podle novějšího směru se jedná o autonomní právní subjekt, odlišný od spoluvlastníků, i když není nadán plnou majetkoprávní autonomií.
- 15 Zadruhé, s odkazem na konkrétní otázku možnosti přisoudit společenství vlastníků jednotek povahu „spotřebitele“ předkládající soud uvádí, že existuje ustálená judikatura Corte Suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud), podle které se na smlouvu uzavřenou správcem společenství vlastníků jednotek s prodávajícím nebo

poskytovatelem musí uplatnit právní úprava na ochranu spotřebitele. Je tomu tak proto, že správce jedná jako zmocněnec zastupující jednotlivé spoluvlastníky, kteří musí být považováni za spotřebitele, neboť jsou fyzickými osobami, které jednají pro účely, které nesouvisejí s obchodními nebo profesními činnostmi.

- 16 Předkládající soud má přesto pochybnosti ohledně možnosti kvalifikovat společenství vlastníků jednotek jako „spotřebitele“, neboť pojem spotřebitel přijatý unijním právem (kdy vnitrostátní předpisy na ochranu spotřebitele představují jeho provedení) se týká výslovně „fyzické osoby“, která jedná za účelem, který nespadá do rámce podnikatelské, obchodní, řemeslné nebo profesní činnosti, kterou tato osoba případně vykonává (čl. 2 písm. b) směrnice 93/13/EHS a čl. 33 odst. 2 legislativního nařízení č. 206/2005).
- 17 Zejména Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) tento pojem vykládá striktně. V tomto smyslu Soudní dvůr ve věci týkající se dvou smluv uzavřených mezi podnikateli uvedl, že *„pojem ‚spotřebitel‘, jak je definován v čl. 2 písm. b) směrnice, musí být vykládán v tom smyslu, že se vztahuje výhradně na fyzické osoby“* (rozsudek ze dne 22. listopadu 2001, C-541/99 a C-542/99, Cape s.n.c.).
- 18 Předkládající soud rovněž uvádí, že Soudní dvůr při mnoha příležitostech posuzoval předmětný pojem nikoli na základě dichotomie fyzické osoby/právnícké osoby, ale s ohledem na vlastnosti smluvních stran v konkrétní věci a přesněji s ohledem na skutečnost, zda tyto smluvní strany při uzavírání konkrétní smlouvy jednaly v rámci své profesní činnosti (rozsudky ze dne 19. listopadu 2015, C-74/15, Tarcău; ze dne 15. ledna 2015, C-537/13, Siba; ze dne 30. května 2013, C-488/11, Asbeek Brusse a de Man Garabitó).
- 19 Podobný směr byl Soudním dvorem přijat s ohledem na smysl ochrany přiznané spotřebiteli, tedy nerovné postavení spotřebitele vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, a to jak co se týče jeho vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti. Toto nerovné postavení, která vede slabší smluvní stranu k tomu, že přistoupí k podmínkám předem vyhotoveným prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž by mohla ovlivnit jejich obsah (rozsudek ze dne 26. října 2006, C-168/2005, Mostaza Claro), je základem zásahu ve smyslu článku 6 směrnice 93/13/EHS, který směřuje k nastolení zásadní rovnosti mezi stranami (rozsudky ze dne 17. července 2014, C-169/14, Sánchez Morcillo; ze dne 14. června 2012, C-618/10, Banco Español de Crédito).
- 20 Z téže logiky Soudní dvůr prohlásil, že pojem spotřebitel má *„objektivní povahu“* a je nezávislý na konkrétních znalostech, které dotyčná osoba může mít, nebo na informacích, která má tato osoba skutečně k dispozici, takže vnitrostátní soud musí za účelem ověření, zda lze smluvní stranu kvalifikovat jako spotřebitele, zohlednit všechny okolnosti projednávané věci, a zejména *„povahu zboží nebo služeb, které jsou předmětem posuzované smlouvy, umožňující prokázat, za jakým účelem bylo toto zboží nebo služba pořízena“* (rozsudek ze dne 3. září 2015, C-110/14, Costea, ve kterém Soudní dvůr potvrdil, že nelze vyloučit

možnost kvalifikovat advokáta jako „spotřebitele“ v případě, že tento advokát jedná za účelem, který nespadá do rámce výkonu jeho povolání).

- 21 S ohledem na právní předpisy a judikaturu Soudního dvora, na kterou odkazuje předkládající soud, není podle jeho názoru možné, a to navzdory výše uvedené judikatuře italského Corte Suprema di cassazione (Nejvyšší soud v Itálii), která se vyslovuje v kladném smyslu, prohlásit, že společenství vlastníků jednotek má postavení „spotřebitele“, neboť se nejedná o „fyzickou osobu“.
- 22 Předkládající soud nicméně chová zásadní pochybnosti vyplývající ze skutečnosti, že rozlišování mezi fyzickou a právnickou osobou (na základě pojmů spotřebitele a prodávajícího nebo poskytovatele v unijním právu a vnitrostátních prováděcích předpisech) je příliš zjednodušující, jelikož přehlíží existenci zvláštních subjektů (vyskytujících se pouze v některých vnitrostátních právních řádech), které k němu nelze přiřadit, a které se mohou nacházet v nerovném postavení - jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti - vůči prodávajícímu nebo poskytovateli. V takovýchto situacích by také tyto subjekty mohly potřebovat právní ochranu, která je vhodná k obnovení skutečné rovnováhy a zásadní rovnosti mezi stranami.
- 23 Předkládající soud má tedy za to, že je vhodné dotázat se Soudního dvora, zda je možné překonat výše popsanou logiku a přisoudit postavení, a následnou ochranu, spotřebitele také subjektu jako je společenství vlastníků jednotek, který, ačkoli nemůže být považován za fyzickou nebo právnickou osobu, se nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli.
- 24 Tato otázka je relevantní pro účely rozhodnutí ve věci, jelikož v případě kladné odpovědi Soudního dvora by tento soud musel vyhovět námitce SVJ Milano proti platebnímu rozkazu ze strany společnosti Eurothermo.